

PREPORUKA KOMITETA MINISTARA BR. R (2003) 5 O MERAMA PRITVORA PROTIV AZILANATA¹

Komite ministara, u skladu sa članom 15. stav *b* Statuta Saveta Evrope, *Podsećajući* na Evropsku konvencije o ljudskim pravima iz 1950. godine i relevantne protokole, sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, Konvenciju o statusu izbeglica iz 1951. godine i njenog Protokola iz 1967. godine, Opštu deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i na Konvenciju o pravima deteta;

Uzimajući u obzir Zaključak br. 44 (XXXVII) Izvršnog komiteta Programa visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) o pritvaranju izbeglica i azilanata;

U želji da obezbedi licima kojima je potrebna međunarodna zaštita da takvu zaštitu traže i dobiju;

Naglašavajući da niko neće biti lišen slobode osim u izuzetnim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom, u skladu sa članom 5(1b) i (f), Evropske konvencije o ljudskim pravima i da će se sve garancije navedene u članu 5, kada je to podesno, primeniti na one azilante na koje se ova preporuka odnosi;

Naglašavajući da lica, koja traže međunarodnu zaštitu a dolaze direktno iz zemalja u kojima su progonjena, neće biti kažnjena zbog nezakonitog ulaska ili boravka, pod uslovom da se bez odlaganja prijave vlastima i pruže odgovarajuće obrazloženje za svoj nezakoniti ulazak ili boravak;

Ističući da ova preporuka nema uticaja na Preporuku br. R (94) 5 o smernicama za praksu država članica Saveta Evrope u vezi sa dolaskom azilanata na evropske aerodrome, kao ni na Preporuku br. R (99) 12 o povratku odbijenih azilanata;

Uzimajući u obzir da određeni broj azilanata može biti uhapšen zbog nezakonitog ulaska ili boravka u potrazi za azilom ili iz drugog relevantnog razloga koji je u vezi sa zahtevom za azil i da se, u takvim situacijama, azilantima garantuje odgovarajući tretman;

Preporučuje vladama država članica da primene sledeća načela u svom zakonodavstvu i administrativnoj praksi:

Definicija i polje primene

1. U smislu ove preporuke, „mera pritvora protiv azilanata“ označava lišenje slobode azilanata na određenom ograničenom prostoru. Lica kojima su izrečena ograničenja u vezi sa njihovim prebivalištem ili boravištem neće se smatrati licima koja se nalaze u pritvoru.

2. Ova preporuka se ne odnosi na mere pritvora koje su azilantu određene usled utvrđene krivične odgovornosti, ili odbijenim azilantima do njihovog odstranjenja iz zemlje prijema.

Opšte odredbe

3. Cilj zadržavanja u pritvoru nije kažnjavanje azilanata. Merama pritvora protiv azilanta može se pribeci isključivo u sledećim situacijama:

- kada se njihov identitet, uključujući i državljanstvo, u slučaju sumnje mora potvrditi, posebno kada azilanti unište svoje putne ili identifikacione isprave ili kada su upotrebili krivotvorena dokumenta kako bi naveli vlasti države prijema na pogrešan put;

- kada je potrebno utvrditi elemente na kojima se zasniva zahtev za azil, što nije moguće bez određivanja pritvora;

- kada se mora doneti odluka o njihovom pravu da uđu na teritoriju te države, ili

- kada to zahteva zaštita nacionalne bezbednosti i javnog reda.

4. Mere pritvora protiv azilanata trebalo bi odrediti tek kada se u svakom konkretnom slučaju i sa dužnom pažnjom utvrdi neophodnost takve mere. Ove mere moraju biti tačno određene, privremene i ne smeju biti arbitrarne, i trajaće što je moguće kraće. Te mere treba da se sprovedu u skladu sa zakonom i standardima utvrđenim u merodavnim međunarodnim instrumentima i praksi Evropskog suda za ljudska prava.

5. Mere pritvora protiv azilanata, koje podležu redovnoj sudskoj kontroli u skladu sa članom 5. stav 4. Evropske konvencije o ljudskim pravima, treba izvršavati samo pod uslovima i u maksimalnom trajanju u skladu sa zakonom. Ako maksimalno trajanje pritvora nije propisano zakonom, dužinu pritvora treba da odredi gore pomenuti sud.

6. Potrebno je dati prednost drugim vrstama mera i merama kojima se ne određuje pritvor, pre odlučivanja za meru pritvora.

7. Mere pritvora ne bi trebalo da predstavljaju prepreku azilantima koji mogu da podnesu zahtev i traže azil.
8. Za svrhe postupka, prednost treba dati rešavanju po zahtevu za azil lica koje se nalazi u pritvoru. Ovo se naročito odnosi na slučajeve kada je lice u pritvoru na osnovu zakona kojim se reguliše položaj stranaca.
9. Mere pritvora treba primeniti humano, uz poštovanje ličnog dostojanstva i u skladu sa merodavnim normama međunarodnog prava i međunarodnim standardima.
10. Potrebno je obezbediti adekvatno mesto za pritvor koje će, gde god je to moguće, odgovarati posebnim zahtevima azilantata. U načelu, azilante ne bi trebalo držati u zatvoru. Ako nisu raspoložive posebne pritvorne jedinice, azilante bar treba razdvojiti od osuđenih lica i zatvorenika povratnika.
11. Pritvorenim azilantima potrebno je obezbediti odgovarajući životni standard koji odgovara njihovim zdravstvenim i drugim potrebama.
12. Na početku primene mere pritvora potrebno je prethodno pregledati azilante kako bi se među njima identifikovale žrtve nasilja i osobe sa traumama da bi im se obezbedio adekvatan tretman i uslovi.
13. Potrebno je obezbediti adekvatan medicinski tretman i psihološku pomoć, gde je to neophodno. Ovo je posebno važno za lica sa posebnim potrebama: maloletnici, trudnice, starije osobe, osobe sa fizičkim ili mentalnim nedostacima i osobe koje imaju ozbiljne traume, uključujući žrtve nasilja.
14. Potrebno je obezbediti odvojen smeštaj, unutar pritvorskih jedinica, za muškarce i žene, decu i odrasle, osim ukoliko lica ne pripadaju istoj porodici, kada im je potrebno obezbediti zajednički smeštaj. Potrebno je obezbediti poštovanje prava na privatnost i porodičan život.
15. Azilantima koji su zadržani u pritvoru treba dozvoliti da praktikuju svoju religiju i da imaju specijalan režim ishrane, kako nalaže njihova religija.
16. Azilanti zadržani u pritvoru imaju pravo da kontaktiraju sa kancelarijom UNHCR-a, a UNHCR treba da ima neometan pristup azilantima u pritvoru.
17. Azilanti zadržani u pritvoru treba da imaju kontakt sa pravnim savetnikom ili advokatom i da imaju korist od njihove pomoći.
18. Azilantima treba dozvoliti da stupaju u kontakt i, kad god je to moguće, da primaju posete od rođaka, prijatelja, društvenih i verskih savetnika, nevladinih organizacija koje su aktivne na području ljudskih prava ili u zaštiti izbeglica ili azilantata, kao i da uspostave komunikaciju sa spoljnim svetom.
19. Azilantima se garantuje pravo na žalbu u vezi sa uslovima u pritvoru.

Dodatne odredbe za maloletnike

20. Maloletnici, u pravilu, ne bi trebalo da budu lišavani slobode ukoliko se ne radi o neophodnoj meri koja će biti izrečena za najkraće moguće vreme.
21. Maloletnik ne može biti odvojen od roditelja protiv njihove volje niti od nekog drugog odraslog lica koje je odgovorno za maloletnika bilo po zakonu ili običaju.
22. Ukoliko je maloletnik lišen slobode, on ne može boraviti u zatvorskim uslovima. Mora se preduzeti svaki napor da se maloletnik pusti iz pritvora što je moguće pre i da se premesti u drugi smeštaj. Ukoliko to nije moguće, mora se pronaći posebno rešenje koje će odgovarati i deci i njihovim porodicama.
23. Za maloletnike azilante bez pratnje potrebno je pronaći druga rešenja koja nisu pritvorskog karaktera, kao što su prihvatni domovi ili ustanove za staranje nad decom. Kada to predviđa unutrašnje pravo, maloletnim azilantima biće imenovani staratelji u najkraćem mogućem roku.